

ГАЛУЗЕВА ДИВЕРСИФІКАЦІЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ЯКОСТІ

Диверсифікація кредитного портфелю банку, є однією з основних засад його управління, та зменшення кредитних ризиків. Розосередження кредитної заборгованості за різними напрямками розподілу дозволяє уникати негативних ситуацій для всього портфелю. До прикладу розподіл надаваних кредитів за типами позичальників, та забезпечення адекватної пропорції між ним, дозволяє у випадку проблем у діяльності одного виду позичальників, не відчувати критичності проблеми для всієї системи, оскільки інші позичальники функціонують у звичайному стані. Таким же напрямком диференціації є розподіл наданих кредитів за секторами економіки.

Конкретних інструкцій та нормативів, щодо питомої ваги галузевого розподілу кредитного портфелю для банків з боку центрального банку не встановлювалося, проте зважаючи на подібність ризику який виникає, при надмірній концентрації активних операцій банку на один сектор економіки, доцільно послуговатися встановленими лімітами нормативу максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7). Згідно з Постановою Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні», нормативне значення нормативу Н7 не має перевищувати 25 відсотків [1]. Тож, доцільно припустити, що для банку концентрація активних операцій в розрізі секторів економіки більше ніж 25%, можуть нести колосальні ризики для діяльності конкретної фінансової установи.

Для демонстрації описаної проблематики, проаналізуємо структуру кредитного портфелю в розрізі прокредитованих сегментів економіки трьох основних/системних держаних банків: АТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «Ощадбанк» та АБ «УКРГАЗБАНК». Дані структури кредитного

портфелю в розрізі секторів економіки АТ КБ «ПРИВАТБАНК» представлено на рисунку 1.

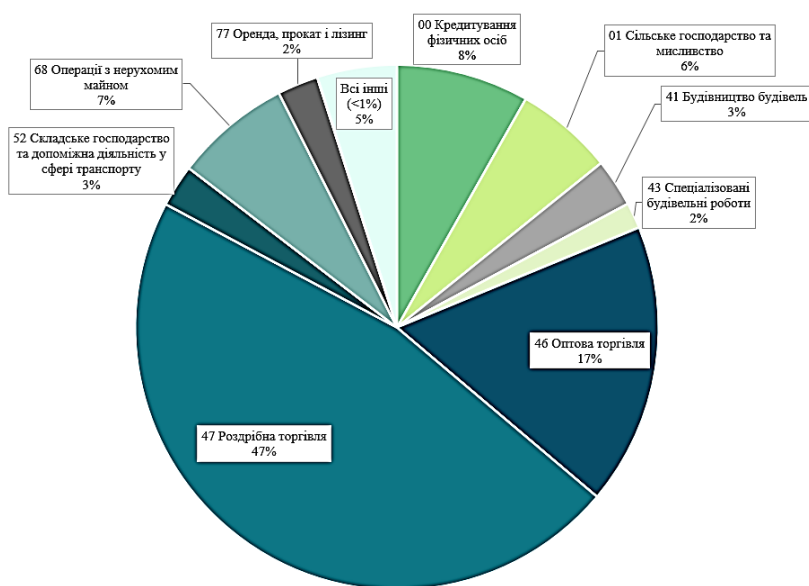

Рис. 1. Структура кредитного портфелю АТ КБ «ПРИВАТБАНК» в розрізі секторів економіки станом на 01.01.2024 року

Джерело: зведено автором на основі [2]

Відповідно до рисунку 1 основну питому вагу наданих кредитів, становлять позичальники, сфера діяльності яких входить до роздрібної торгівлі. Дана секція включає в себе торгівлю товарами різного призначення, в тому числі продовольчими та не продовольчими, в спеціалізованих і інших видах торгових майданчиків. Для структури кредитного портфелю АТ КБ «ПРИВАТБАНК» кредитування роздрібної торгівлі складає майже 50% усіх активів, що вирізняє банк як опору мікро та малого бізнесу. Наступним по величині сегментом є роздрібна торгівля, що становить 17%. Загалом кредитування торгівлі для КБ «ПРИВАТБАНК» становить 2/3 всього портфелю, в той час як інші сектори економіки, що мають частку більшу за 1%, розподіляють лише 30% надаваного фінансування для клієнтів банку. Зважаючи на це, можна відмітити, що хоча і секція G [3], до якої входять оптова та роздрібна торгівля, має широкую диверсифікацію по товарних одиницях,

але основний ризик, якому піддається ця сфера є добробут, та багатство населення, а також загальний економічний стан в країні. Таким чином для банку надмірне зосередження кредитування на клієнтах виключно торгової сфери, що не створює власного продукту, під час економічного спаду, чи кризових станів, може негативно сказатися на якості кредитного портфелю, та піддати банк наслідкам цих процесів.

Наступним проаналізуємо розподіл кредитного портфелю АТ «Ощадбанк», дані представлено на рисунку 2.

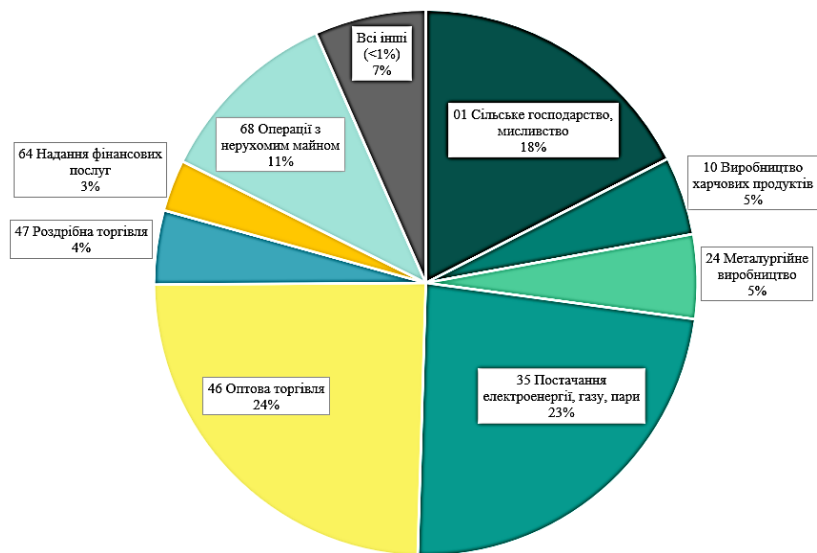

Рис. 2. Структура кредитного портфелю АТ «Ощадбанк» в розрізі секторів економіки станом на 01.01.2024 року

Джерело: зведено автором на основі [2]

Відповідно до рисунку 2, структура портфелю Ощадбанку, є більш диверсифікованою порівняно із ПРИВАТБАНКОМ, оскільки конкретної сфери, яка складала 50% усього портфелю не виокремлюється і 2/3 усіх наданих кредитів розподілено між трьома секторами, а не двома. В АТ «Ощадбанк» найбільш прокредитованою сферою економіки є розділ № 46 Оптова торгівля [3] і частка наданих кредитів, становить 24% що можна вважати вагомим показником концентрації портфелю, але на противагу цьому в банку на майже такому ж рівні профінансовані клієнта діяльність яких провадиться в

області постачання електроенергії, газу та пари, що дозволяє в певній мірі нівелювати ризики. Третьою величиною за наданими кредитами в банку є сільське господарство, що становить 18% всіх активних операцій. Звідси можна зробити висновок, що в банку, більш зважений підхід до кредитування своїх клієнтів, оскільки його інструменти, залучають позичальників різних напрямків діяльності.

На останок розглянемо портфель одного з найбільш бізнес-орієнтованого банку що належить державі – АБ «УКРГАЗБАНК». Дані представлено на рисунку 3.

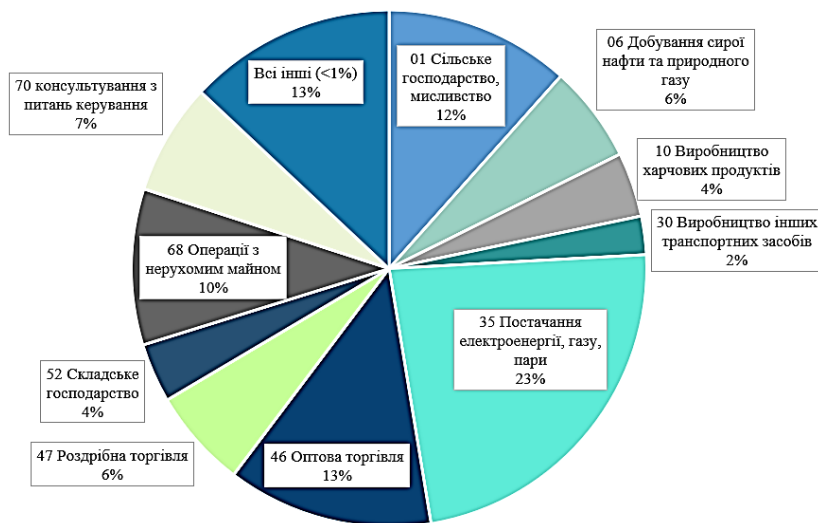

Рис. 3. Структура кредитного портфелю АБ «УКРГАЗБАНК» в розрізі секторів економіки станом на 01.01.2024 року

Джерело: зведено автором на основі [2]

Згідно з даними рисунку 3, можна відмітити, що диверсифікація надаваних кредитів АБ «УКРГАЗБАНК» знаходиться на достатньому рівні, адже суттєва концентрація притаманна лише розділу № 35 Постачання електроенергії, газу, пари [3], питома вага якого складає 23%. В той же час інші секції в діапазоні розподілу менше 15% – більше 1% наховуються в кількості 9 розділів, що говорить про більш уніфікований підхід до кредитування та привабливість для багатьох клієнтів, із різних сфер діяльності. Проте слід також зауважити що все ж присутнє зосередження фінансування на розділі 35, основними

позичальниками якого є комунальні підприємства соціальної сфери забезпечення. Звідси виникає ризик для портфелю та його якості в частині неповернення в разі неспроможності населення до сплати основних комунальних послуг, та держави в частині дотаційної підтримки цих суб'єктів господарювання. Тому подібна залежність, повинна жорстко аналізуватися з боку банку, і використовуватися інструменти для зменшення подібного ризику.

Отже, розглянувши розподіл кредитного портфелю банку, в розрізі секторів економіки по трьом найбільшим державним банкам, отримані наступні висновки:

1. Фінансові установи, мають певний набір стандартизованих інструментів та підходів для погодження фінансування тих чи інших сфер діяльності, за допомогою яких і формується більша концентрація наданих кредитів, оскільки процес для цих сфер діяльності є налагодженим, та не потребує додаткових затрат.

2. Велика конкуренція між банківськими установами через значну їх кількість в державі, змушує фінансові установи перерозподіляти напрямки фінансування секторів економіки, задля отримання прибутку в умовах цієї ж конкуренції.

3. Проаналізовані фінансові установи, мають значні зосередження фінансування на певних сферах, а тому можна припустити, що інші банки можуть мати схожу ситуацію тільки в інших розділах виду економічної діяльності, а тому пропонується величина в 25%, як критичного рівня ризику залежності може бути надто високим показником, і дослідження оптимально допустимого рівня подібного ризику, потребує більшого аналізу, та наукового дослідження.

Тому, проблематика яка була описана потребує більшої уваги з боку науково-економічної спільноти, задля побудови ефективної моделі протидії, подібному ризику з боку банків, та санації кредитних портфелів фінансових установ. Для Центрального банку, потрібно розробити нормативно-правові акти, задля регулювання подібного випадку залежності, та безпосередньо кожним банком, має бути усвідомлено сформована стратегія діяльності з врахування такого кредитного ризику.

Література:

1. Національний Банк України. Постанова № 368 від 28.08.2001 року, Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в

Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> (дата звернення: 05.04.2024).

2. Національний Банк України. Статистика фінансового сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> (дата звернення: 05.04.2024).

3. Державна служба статистики України. Класифікація видів економічної діяльності. URL: https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html (дата звернення: 06.04.2024).